



Vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros įstatymo santykis su baudžiamuoju įstatymu

Kauno apygardos prokuratūros Kauno apylinkės prokuratūros
Ketvirtojo skyriaus vyriausioji prokurorė Daiva Brudnienė
2017-01-26 Vilnius

LR BK 13 straipsnyje numatyta, kad pagal Baudžiamąjį kodeksą atsako asmuo, kuriam iki nusikaltimo ar baudžiamojo nusižengimo padarymo buvo suėję šešiolika metų.

nuo 14 m. asmuo atsako:

už nužudymą (129 straipsnis), sunkų sveikatos sutrikdymą (135 straipsnis),

išžaginimą (149 straipsnis), seksualinį prievartavimą (150 straipsnis),

vagystę (178 straipsnis), plėšimą (180 straipsnis),

turto prievartavimą (181 straipsnis), turto sunaikinimą ar sugadinimą (187 straipsnio 2 dalis),

šaunamojo ginklo, šaudmenų, sprogmenų ar sprogstamųjų medžiagų pagrobimą (254 straipsnis),

narkotinių ar psichotropinių medžiagų vagystę, prievartavimą arba kitokį neteisėtą užvaldymą

(263 straipsnis),

transporto priemonių ar kelių, juose esančių įrenginių sugadinimą (280 straipsnio 2 dalis).



BK 80 straipsnis. Nepilnamečių baudžiamosios atsakomybės ypatumų paskirtis

1) užtikrinti, kad atsakomybė atitiktų šių asmenų amžių ir socialinę brandą;

2) riboti laisvės atėmimo bausmės ir didinti auklėjamojo poveikio priemonių taikymo šiems asmenims galimybes;

3) padėti nepilnamečiui pakeisti gyvenimo būdą ir elgesį derinant baudimą už padarytą nusikalstamą veiką su jo asmenybės ugdymu, auklėjimu, neteisėto elgesio priežasčių šalinimu;

4) sulaikyti nepilnametį nuo naujų nusikalstamų veikų padarymo.

BK 90 straipsnis. Bausmių ypatumai nepilnamečiams

1. Nepilnamečiui gali būti skiriamos tik šios bausmės:

1) viešieji darbai;

2) bauda;

3) laisvės apribojimas;

4) areštas;

5) terminuotas laisvės atėmimas (iki 10 metų)

BK 48 straipsnis. Laisvės apribojimas

3. Asmenys, nuteisti laisvės apribojimo bausme, privalo:

- 1) be bausmę vykdančios institucijos žinios nekeisti gyvenamosios vietos;
- 2) vykdyti teismo nustatytus įpareigojimus ir laikytis teismo nustatytų draudimų;
- 3) nustatyta tvarka atsiskaityti, kaip vykdo draudimus ir įpareigojimus.

4. Asmeniui, kuriam paskirta laisvės apribojimo bausmė, teismas gali nustatyti vieną ar kelis draudimus bei įpareigojimus.

5. Teismas gali uždrausti:

- 1) lankytis tam tikrose vietose;
- 2) bendrauti su tam tikrais asmenimis ar asmenų grupėmis ir kt.;

6. Teismas gali įpareigoti:

- 1) tam tikru laiku būti namuose;
- 2) atlyginti nusikalstama veika padarytą turtinę žalą ar jos dalį arba tokią žalą pašalinti savo darbu;

3) pradėti dirbti arba užsiregistruoti darbo biržoje, **mokytis;**

4) gydytis nuo alkoholizmo, narkomanijos, toksikomanijos ar venerinės ligos, kai nuteistasis sutinka;

5) **neatlygintinai išdirbti** iki 200 valandų per teismo nustatytą, bet ne ilgesnį kaip laisvės apribojimo laiką sveikatos priežiūros, globos ir rūpybos įstaigose ar nevalstybinėse organizacijose, kurios rūpinasi neįgaliaisiais, nusenusiais ar kitais pagalbos reikalingais žmonėmis.

VMVP įstatymo 6 straipsnis. Vaiko minimalios priežiūros priemonės

1. Vaikui gali būti taikomos šios minimalios priežiūros priemonės:

- 1) įpareigojimas lankytis pas specialistą;
- 2) įpareigojimas lankyti vaikų dienos centrą, atvirą jaunimo centrą ar kitą socialinių paslaugų įstaigą;
- 3) įpareigojimas **tęsti mokymąsi** kitoje mokykloje;
- 4) **įpareigojimas mokytis** pagal pradinio, pagrindinio, vidurinio ugdymo ar profesinio mokymo programas;
- 5) įpareigojimas dalyvauti socialinio ugdymo, reabilitacijos, integracijos, prevencijos, edukacinėse ir kitose programose;
- 6) **įpareigojimas būti namuose nustatytu laiku**, kai yra šio įstatymo 8 straipsnio 1 dalies 1 ir 2 punktuose nustatyti vaiko minimalios priežiūros priemonės skyrimo pagrindai;
- 7) **įpareigojimas nesilankyti vietose**, kuriose daroma neigiama įtaka vaiko elgesiui, arba **nebendrauti su žmonėmis**, darančiais jam neigiamą įtaką, kai yra šio įstatymo 8 straipsnio 1 dalies 1 ir 2 punktuose nustatyti vaiko minimalios priežiūros priemonės skyrimo pagrindai;
- 8) įpareigojimas **dirbti auklėjamojo pobūdžio darbus**, jeigu vaikas sutinka, kai yra šio įstatymo 8 straipsnio 1 dalies 1 ir 2 punktuose nustatyti vaiko minimalios priežiūros priemonės skyrimo pagrindai.

BK 82 straipsnis. Auklėjamojo poveikio priemonės nepilnamečiams

1. Nepilnamečiui, padariusiam baudžiamąjį nusikaltimą ar nusikaltimą ir atleistam nuo baudžiamosios atsakomybės ar bausmės, taip pat nepilnamečiui, kuriam atidėtas bausmės vykdymas arba kuris lygtinai paleistas iš pataisos įstaigų Lietuvos Respublikos bausmių vykdymo kodekso XI skyriuje numatytais pagrindais, gali būti skiriamos šios auklėjamojo poveikio priemonės:

- 1) išpėjimas;**
- 2) turtinės žalos atlyginimas arba jos pašalinimas;**
- 3) nemokami auklėjamojo pobūdžio darbai;**
- 4) atidavimas tėvams ar kitiems fiziniams ar juridiniams asmenims, kurie rūpinasi vaikais, ugdyti ir prižiūrėti;**
- 5) elgesio apribojimas;**
- 6) atidavimas į specialią auklėjimo įstaigą.**

2. Teismas nepilnamečiui gali paskirti ne daugiau kaip tris tarpusavyje suderintas auklėjamojo poveikio priemone

BK 87 straipsnis. Elgesio apribojimas

1. Elgesys gali būti apribojamas nuo trisdešimties dienų iki dvylikos mėnesių. Šios poveikio priemonės terminas skaičiuojamas dienomis ir mėnesiais.

2. Teismas nepilnametį gali įpareigoti:

1) būti namuose nustatytu laiku; 2) mokytis, tęsti mokslą arba dirbti; 3) įgyti tam tikrų žinių ar išmokti draudimus (saugaus eismo, mokinio taisykles ir pan.); 4) atlikti visą gydymosi nuo alkoholizmo, narkomanijos, toksikomanijos ar venerinės ligos kursą. Šis įpareigojimas skiriamas tėvų ar globėjų prašymu, jeigu nepilnametis sutinka; 5) dalyvauti valstybinių ar nevalstybinių įstaigų bei organizacijų rengiamose socialinio ugdymo ar reabilitacijos priemonėse.

3. Teismas nepilnamečiui gali uždrausti:

1) žaisti azartinius žaidimus; 2) užsiimti tam tikra veikla; 3) vairuoti motorinę transporto priemonę (motociklą, savaeigę mašiną ir pan.); 4) lankytis vietose, kuriose daroma neigiama įtaka nepilnamečio elgesiui, arba bendrauti su žmonėmis, darančiais jam neigiamos įtakos; 5) be šios priemonės vykdymą kontroliuojančių institucijų žinios keisti gyvenamąją vietą.



BK 87 str. 6d. Nepilnamečio elgesio apribojimas gali būti skiriamas nepilnamečiui kaip savarankiška poveikio priemonė ar su kitomis auklėjamojo poveikio priemonėmis.

Ši priemonė negali būti skiriama, jeigu nepilnametis atiduodamas į specialią auklėjimo įstaigą.

12 straipsnis. Vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros priemonių skyrimo, pratęsimo, pakeitimo ir panaikinimo tvarka

12 str. 8 d. Savivaldybės administracijos **Vaiko gerovės komisija, įvertinusi** išsakytas nuomones, vaiko nuolatinės gyvenamosios vietos savivaldybės administracijos Vaiko teisių apsaugos skyriaus, tarpinstitucinio bendradarbiavimo koordinatoriaus ir švietimo ir mokslo ministro įgaliotos institucijos pateiktas išvadas, informaciją apie vaiko priežiūros ir gyvenimo sąlygas, vaiko sveikatos būklę bei specialiuosius ugdymosi poreikius, vaiko atstovų pagal įstatymą teisių įgyvendinimą ir pareigų vykdymą, vaikui ir (ar) jo atstovams pagal įstatymą teikiamas socialines paslaugas ir kitą pagalbą ar jos poreikį, **vaikui skirtą Baudžiamajame kodekse nustatytą auklėjamojo poveikio priemonę** ir kitą surinktą informaciją, balsų dauguma priima siūlymą dėl vaiko minimalios ar vidutinės priežiūros priemonės skyrimo, pratęsimo, pakeitimo ar panaikinimo ir kitų priemonių, numatytų šio įstatymo 7 ir 9 straipsniuose, skyrimo. Savivaldybės administracijos Vaiko gerovės komisijos siūlymas ir kita prašymo nagrinėjimo medžiaga pateikiami savivaldybės administracijos direktoriui.

Vaiko minimalios priežiūros priemonės pagal naują redakciją :

- 1) lankytis pas specialistą;
- 2) lankyti vaikų dienos centrą ar kitą švietimo, kultūros, sporto, socialines ar kitas paslaugas teikiančią arba darbinę veiklą bendruomenėje vykdančią įstaigą ar organizaciją, tarp jų – nevyriausybine organizacija, kaip ji apibrėžta Lietuvos Respublikos nevyriausybinių organizacijų plėtros įstatyme;
- 3) tęsti mokymąsi toje pačioje ar kitoje bendrojo ugdymo mokykloje arba profesinio mokymo įstaigoje pagal privalomojo švietimo programas;
- 4) dalyvauti sporto, menų ar kitoje terapijoje, konkrečiose valstybės, savivaldybių institucijų, įstaigų, įmonių, organizacijų ir nevyriausybinių organizacijų vykdomose neformaliojo vaikų švietimo, elgesio keitimo, socialinio ugdymo, prevencijos programose, kuriomis siekiama įgyvendinti šio įstatymo tikslus ir teigiamai veikti vaiko elgesį;
- 5) gydytis psichikos ir elgesio sutrikimus dėl psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo, pataloginį potraukį azartiniam lošimams, kitus įpročių ir potraukių sutrikimus;
- 6) dalyvauti taikinamojo tarpininkavimo (mediacijos) procese;
- 7) atlikti bendruomenei arba švietimo ar kitai įstaigai ar institucijai naudingą veiklą.

Neliks minimalios priežiūros priemonių dėl kurių būtinas teismo leidimas pagal Šiuo metu galiojančio įstatymo 6 str. 6-8 punktus :

6) ipareigojimas būti namuose nustatytu laiku, kai yra šio įstatymo 8 straipsnio 1 dalies 1 ir 2 punktuose nustatyti vaiko minimalios priežiūros priemonės skyrimo pagrindai;

7) ipareigojimas nesilankyti vietose, kuriose daroma neigiama įtaka vaiko elgesiui, arba nebendrauti su žmonėmis, darančiais jam neigiamą įtaką, kai yra šio įstatymo 8 straipsnio 1 dalies 1 ir 2 punktuose nustatyti vaiko minimalios priežiūros priemonės skyrimo pagrindai;

8) ipareigojimas dirbti auklėjamojo pobūdžio darbus, jeigu vaikas sutinka, kai yra šio įstatymo 8 straipsnio 1 dalies 1 ir 2 punktuose nustatyti vaiko minimalios priežiūros priemonės skyrimo pagrindai.

BK 89 str. Auklėjamojo poveikio priemonių nevykdymo pasekmės

1. Jeigu nepilnametis, kuriam paskirta viena auklėjamojo poveikio priemonė, jos nevykdo ar netinkamai ją vykdo ir dėl to buvo ne mažiau kaip du kartus įspėtas, teismas, remdamasis šios priemonės vykdymą kontroliuojančių institucijų teikimu, gali pakeisti tą poveikio priemonę bet kokia kita auklėjamojo poveikio priemone, išskyrus atidavimą į specialią auklėjimo įstaigą.

2. Jeigu nepilnametis, kuriam yra paskirtos dvi ar trys auklėjamojo poveikio priemonės, jų nevykdo ar netinkamai jas vykdo ir dėl to buvo ne mažiau kaip du kartus įspėtas, teismas, remdamasis šių priemonių vykdymą kontroliuojančių institucijų teikimu, gali pakeisti jas kitomis auklėjamojo poveikio priemonėmis, įskaitant atidavimą į specialią auklėjimo įstaigą.



VMVP įstatymo 8 str. 3d. Vaiko vidutinės priežiūros priemonė gali būti skiriama vaikui:

1) kuris padarė nusikaltimo ar baudžiamojo nusižengimo požymių turinčią veiką, tačiau šios veikos padarymo metu nebuvo sukakęs Lietuvos Respublikos baudžiamajame kodekse nustatyto amžiaus, nuo kurio pagal Lietuvos Respublikos baudžiamuosius įstatymus galima baudžiamoji atsakomybė už jo padarytą veiką;

2) kuris per vieną metų laikotarpį 3 ir daugiau kartų padarė administracinių nusižengimų požymių turinčią veiką, tačiau šios veikos padarymo metu jis nebuvo sukakęs Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekse nustatyto amžiaus, nuo kurio atsiranda administracinė atsakomybė;

3) kuriam pritaikius minimalios priežiūros priemones nebuvo pasiekta teigiamų jo elgesio pokyčių.



Nauja redakcija:

Vaiko vidutinės priežiūros priemonė gali būti skiriama vaikui:

1) kuris padarė nusikaltimo ar baudžiamojo nusižengimo požymių turinčią veiką, tačiau šios veikos padarymo metu nebuvo sukakęs Baudžiamajame kodekse nustatyto amžiaus, nuo kurio pagal Lietuvos Respublikos baudžiamuosius įstatymus galima baudžiamoji atsakomybė už jo padarytą veiką, ir kai vaiko elgesys kelia realų pavojų jo ar kitų žmonių gyvybei, sveikatai ar turtui;

2) kai minimalios priežiūros priemonių taikymo metu nebuvo pasiekta teigiamų jo elgesio pokyčių, išskyrus atvejus, kai minimalios priežiūros priemonė buvo paskirta šio straipsnio 1 dalies 4 punkte nurodytu pagrindu.

Vaiko vidutinės priežiūros priemonė turi būti skiriama tik išimtiniais atvejais, kuo trumpesniam terminui ir atsižvelgiant į geriausius vaiko interesus.

LR Generalinės prokuratūros, Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos ir Vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus įstaigos 2011-01-27 susitarimas

Nr. 17.3-40/D4-45/11-1

3.2.2 punktas įpareigoja prokurorus ar jų pavedimu IT pareigūnus informuoti VTAS dėl Vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros įstatyme numatytų poveikio priemonių taikymo nepilnamečiams, kai atsisakoma pradėti ikiteisminį tyrimą remiantis BPK 3 str. 4 p. kai asmuo nebuvo tokio amžiaus, nuo kurio jis atsako pagal baudžiamuosius įstatymus.

Įsigaliojus naujais redakcijai turės būti pakeistas ir šis susitarimas kadangi VTAS nebelieka kaip institucijos kuri turi teisę kreiptis į vaiko gerovės komisiją, todėl IT pareigūnai ar prokurorai tiesiogiai pateiks informaciją vaiko gerovės komisijai.



BPK 177 straipsnis.

Ikiteisminio tyrimo duomenų neskelbtinumas

1. Ikiteisminio tyrimo duomenys neskelbtini. Šie duomenys iki bylos nagrinėjimo teisme gali būti paskelbti tik prokuroro leidimu ir tik tiek, kiek pripažįstama leistina.

Draudžiama skelbti duomenis apie nepilnamečius įtariamuosius ir nukentėjusiuosius.

7 straipsnis. Kompleksinė pagalba vaikui ir šeimai, kai vaikui paskirta minimalios priežiūros priemonė

1. Kai dėl vaiko tėvų ar kitų jo atstovų pagal įstatymą pozityviosios tėvystės, socialinių arba kitų įgūdžių stokos ar jų nebuvimo, kitų socialinės rizikos veiksnių ar aplinkybių gali būti (yra) neveiksmingas vaikui paskirtos minimalios priežiūros priemonės vykdymas, vaikui ir šeimai teikiama kompleksinė pagalba švietimo ir mokslo ministro, socialinės apsaugos ir darbo ministro ir sveikatos apsaugos ministro nustatyta tvarka.

2. Kai kompleksinė pagalba yra neveiksminga ir atsiranda vaiko globos (rūpybos) nustatymo pagrindai, pagal tėvų deklaruotą gyvenamąją vietą, o kai jos nėra, – pagal tėvų gyvenamąją vietą savivaldybės administracijos Vaiko teisių apsaugos skyriaus teikimu savivaldybės administracijos direktorius vaikui nustato vaiko laikinąją globą (rūpybą). Vaiko laikinosios globos (rūpybos) nustatymas ir priežiūra organizuojami vadovaujantis Lietuvos Respublikos civiliniu kodeksu ir kitais teisės aktais.

9 straipsnis. Kita pagalba vaiko atstovams pagal įstatymą (išskyrus vaikų globos įstaigą), kai vaikui skiriamos minimalios ar vidutinės priežiūros priemonės

Vaiko atstovams pagal įstatymą (išskyrus vaikų globos įstaigą), kai vaikui skiriamos minimalios ir vidutinės priežiūros priemonės GALI BŪTI siūloma kitos pagalbos priemonės:

- 1) lankytis pas specialistą;**
- 2) lankyti bendravimo su vaikais tobulinimo kursus;**
- 3) dalyvauti meno ar kitoje terapijoje, pozityviosios tėvystės ugdymo, elgesio keitimo, prevencijos, reabilitacijos, reintegracijos ir kitose programose, priemonėse ar mokymuose;**
- 4) dalyvauti taikinamojo tarpininkavimo (mediacijos) procese;**
- 5) gauti mobilios pagalbos grupės, kurią sudaro įvairių sričių specialistai, paslaugas;**
- 6) gydytis nuo priklausomybės nuo alkoholio, narkotikų ir kitų psichiką veikiančių psichotropinių medžiagų;**
- 7) kitos pagalbos priemonės, turinčios teigiamą įtaką vaiko minimalios ar vidutinės priežiūros priemonių veiksmingam vykdymui, vaiko elgesio pokyčiams.**